യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധമ്)/സർഗം 91

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
തതോ ഽഹമഭവം തേജസ്തേജോധാരണയേദ്ധയാ .
ചന്ദ്രാർകതാരകാഗ്ന്യാദിവിചിത്രാവയവാന്വിതമ് .. 1
നിത്യം സത്ത്വപ്രധാനത്വാത്പ്രകാശാകൃതിരാജഗത് .
സർവം ദൃശ്യമൃതേ സർവചൗരധ്വാന്തപ്രതാപയുക് .. 2
ദീപാദിഭിഃ ശനൈഃ സ്നിഗ്ധൈർദശാശതവിഹാരിഭിഃ .
പ്രത്യക്ഷീകൃതസർവാർഥം പ്രതിഗേഹം സുരാജവത് .. 3
ലോകാലോകേ ച ഹൃഷിതൈശ്-ചന്ദ്രാർകാദ്യംശുരോമഭിഃ .
പരപ്രകാശൈകരതൈർദൂരോത്ക്ഷിപ്താമ്ബരാമ്ബരമ് .. 4
അന്ധകാരസ്യ ദൈന്യസ്യ സമസ്തഗുണനാശിനഃ .
ദൃശ്യം സദൃശ്യമനിശം സർവസ്യ ഗുണശാലിനഃ .. 5
തമസ്തമാലപരശുഃ പരശുദ്ധികരം പദമ് .
സുവർണമണിമാണിക്യമുക്താദിജനജീവിതമ് .. 6
ശുക്ലകൃഷ്ണാരുണാദീനാം നിത്യം ജ്യോത്സ്നാങ്ഗശായിനാമ് .
പുത്രാണാമിവ വർണാനാം സർവേഷാം ദേഹദഃ പിതാ .. 7
ഘനസ്നേഹരസം പൃഥ്വ്യാ രക്ഷിതാനലവേധനമ് .
ഗൃഹം പ്രതി ഘനാനന്ദൈർവൃതദീപകപുത്രകമ് .. 8
ദൃഷ്ടം പാതാലകേഷ്വീഷത്-തമോ-രൂപേഷു പാവകമ് .
അർധദൃഷ്ടം രജോരൂപേ ഭൂതലേ ഭൂതമാലിതേ .. 9
സത്ത്വാത്-മസു മഹാസത്ത്വം/ നിത്യത്വം ദേവസദ്/മസു .
ജഗജ്ജീർണകുടീദീപഃ കൂപോമ്/ഭസ്ത-മസോർ/മഹാൻ .. 6.2.91.10
ദിഗ്-വധൂ-വിമലാ-ദർശോ നിശാനീ-ഹാര-മാരുതഃ .
സത്ത്വം ചന്ദ്രാർക-വഹ്നീനാം കുങ്കുമാ-ലേപനം ദിവഃ .. 11

കേദാരം ദിനസസ്യാനാം തമോച്ഛൂനാമനുഗ്രഹഃ .
നഭഃകാചബൃഹത്പാത്രക്ഷാലനാമ്ബു സമുല്ലസത് .. 12
സത്താപ്രദതയാർഥാനാം പ്രകാശകതയാപി ച .
ചിന്മാത്രപരമാർഥസ്യ സഹോദര ഇവാനുജഃ .. 13
ക്രിയാകമലിനീഭാനുർഭൂതലോദരജീവിതമ് .
രൂപാലോകമനസ്കാരചമത്കാരശ്ചിതേര്യഥാ .. 14
നഭസ്തലഗതാസംഖ്യനക്ഷത്രമണിമാലിതഃ .
ദിനർതുവത്സരാബ്ദൗഘവാഡവാഗ്ന്യാദിഫേനിലഃ .. 15
ചന്ദ്രാർകാദിതരങ്ഗാന്തരജഡം പങ്കിലോ മഹാൻ .
ബൃഹദ്ബ്രഹ്മാണ്ഡഖാതസ്ഥോ നിത്യമേകാർണവോ ഽക്ഷയഃ .. 16
ഹേമാദിഷു സുവർണത്വം നരാദിഷു പരാക്രമഃ .
കാചകച്യം ച രത്നാദൗ വർഷാദിഷ്വവഭാസനമ് .. 17
ജ്യോത്സ്നാ മുഖേന്ദുബിമ്ബേഷു പക്ഷ്മലേക്ഷണലക്ഷ്മസു .
സ്രവത്സ്നേഹാമൃതാപൂരോ ഹാസസൗഹാർദഭാസനമ് .. 18

കപോലബാഹുനേത്രാക്ഷി+ഭ്രൂ-കരാല-കലാ-സകഃ .
നിജോ്ജേയതയാ ജാതോ വിലാസഃ കാമിനീജനേ .. 19
തൃണീകൃതത്രിഭുവന-ചപേടാസ്/ഫോടിത+ദ്വിഷാമ് .
ശിരഃസു വജ്രീകരണം വീര്യം സിംഹാദിചേതസി .. 6.2.91.20
കടുകങ്കടകുട്ടാക/ഖഡ്ഗ-സംഘട്ട-ടാംങ്-കൃതൈഃ .
പടുസ്ഫുടാ-ടോപ-രടി ഭടേ+ഷ്വടന-മുദ്/ഭടമ് .. 21
ദേവേഷു ദാനവാരിത്വം സുരാരിത്വം സുരാദിഷു .
സർവഭൂതേഷു സോജസ്ത്വമുന്നാമഃ സ്ഥാവരാദിഷു .. 22
അഥ തേ മരുവദ്ഭാസ്വാംസ്തത്രാഹമനുഭൂതവാൻ .
ജഗദാകാശകോശേഷു തേഷു താമരസേക്ഷണ .. 23
ദിഗന്തദശനിസ്തീർണൈഃ കരജാലൈർജഗത്ഖഗമ് .
ഗൃഹ്ണദദ്ര്യങ്ഗമർകത്വം ഗ്രാമവദൃഷ്ടഭൂതലമ് .. 24
കാമോത്പലേ കോശചക്രം വാഡവം തിമിരാർണവേ .
ബ്രഹ്മാണ്ഡസദനേ ദീപം വൃക്ഷം ദിനഫലാവലേഃ .. 25
രസായനഹ്രദാകാരമിന്ദുത്വം വദനം ദിവഃ .
നിശാനിശാചരീഹാസം വികാസം രജനീവിശാമ് .. 26
ജഗല്ലാവണ്യലക്ഷ്മീണാം സർവാസാമുപമാസ്പദമ് .
രജനീരോഹിണീനാരീകൈരവാണാം പരം പ്രിയമ് .. 27
നേത്രവൃന്ദസ്യ വക്ത്രസ്യ ദ്യുലതാപുഷ്പജാലകമ് .
സ്വർഗൗഘമശകവ്യൂഹം താരകാപടലം മൃദു .. 28
വണിങ്മാത്രേ വണിഗ്ഘസ്തതുലാതോലനദോലിതമ് .
രത്നത്വം ജലകല്ലോലഹസ്താന്ദോലനമബ്ധിഭിഃ .. 29
അബ്ധാ്ബ്ധൗ ശഫരാവർതമബ്ധാ ഗോമഞ്ജരീഗണഃ .
അബ്ദാദൗ ദാവദഹനം വൈദ്യുതം ദ്യോതനം തനൗ .. 6.2.91.30
ദാരുദാരണദുർവാരദീപ്തം ജ്വലനമാതതമ് .
യജ്ഞാഗ്നിദാഹകല്യാണം വിസ്ഫോടകഠിനാരവമ് .. 31
കചത്കാഞ്ചനമാണിക്യമുക്താമണിമയം മഹഃ .
തപസ്താം നീതമാക്ഷിപ്യ പാണ്ഡിത്യമിവ പാമരൈഃ .. 32
വിഭ്രാന്തം സ്തനശൃങ്ഗേഷു മുക്താഹാരതയാ തയാ .
അസുരോരഗഗന്ധർവനരനായകയോഷിതാമ് .. 33
പാദാഹതിം ഗതം മാർഗേ തിലകത്വം വധൂമുഖേ .
ഖദ്യോതേന മയാ ലബ്ധം പശ്യാവസ്ഥാസു ചാപലമ് .. 34
ക്വചിദ്വിദ്യുത്തയാ തേഷു ശഫര്യാ ചാർണവേഷ്വിവ .
ഖസ്ഥേഷു വികൃതം ചാരു വാര്യാവർതവിരാവിഷു .. 35
ക്വചിദ്ദീപതയാനീയ കലികാകോമലാങ്ഗയാ .
അന്തഃപുരേഷു കാന്താനാം സുരതാലോകനം കൃതമ് .. 36
ക്വചിത്കജ്ജലജാലസ്യ ജ്വാലാകനകദാകൃതേ .
ഖേദിനാ ഘനകൂർമാഭം സങ്ഗേനൈവ സ്വകോടരേ .. 37
കല്പാന്തേഷു ക്വചിത്സർവജഗദ്ഭ്രമഘനശ്രമാത് .
ഖേ കജ്ജലാസിതേ ലീനം രുദ്രേഭ ഇവ വിദ്യുതാ .. 38

ക്വചിദാകല്പമാപീയ വാഡവാഗ്നിതയാ ജലമ് .
ജഗത്സു ഗഗനേഷ്വന്തേ നന്യതേ ജലരാശിഷു .. 39
ക്വചിദുല്മുകദന്തേന മയാ ജ്വാലാഭുജാത്മനാ .
വിലോലധൂമാവർതോഗ്രകുന്തലേനാകുലൗജസാ .. 6.2.91.40
പുരപല്വലദാഹേഷു കവലീകൃതജന്തുനാ .
കൃതാഃ കൃതാഷ്ട കാഷ്ഠാദിപദാർഥാഃ ഖാദനോചിതാഃ .. 41
ഹതേന ശസ്ത്രപാഷാണൈരയഃപിണ്ഡാദിവാസിനാ .
ഹന്ത്യദാഹാർഥമുദ്ഗീർണാഃ കണകോപലതാഃ ക്വചിത് .. 42
ക്വചിന്മഹാശിലാകോശേ പാഷാണമണിനാ മയാ .
സമസ്തഭൂതാദൃശ്യേന സ്ഥിതം യുഗശതാന്യപി .. 43
ശ്രീരാമ ഉവാച .
മുനേ തസ്യാമവസ്ഥായാമനുഭൂതം ത്വയാ സുഖമ് .
ഉത ദുഃഖമിതി ബ്രൂഹി ബോധായ മമ മാനദ .. 44
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യഥാ യാതി നരഃ സുപ്തോ ജഡതാം ചേതനോഽപി സൻ .
ചിദ്ദ്യോമ ഗച്ഛേദ്ദൃശ്യത്വം തഥാ ജാഡ്യം പ്രചേതതി .. 45
ആത്മാനം ചേതതി ബ്രഹ്മ പൃഥ്വ്യാദീവ യദാ തദാ .
സുപ്തം ജഡമിവാസ്തേഽന്തഃ സ്യാദസ്യ ന തദന്യഥാ .. 46
വസ്തുതസ്തസ്യ ഖോർവ്യാദി നാസദ്രൂപം ന സന്മയമ് .
ദ്രഷ്ടൃദൃശ്യമിവാഭാതി ബ്രഹ്മ ചൈതത്സമം സ്ഥിതമ് .. 47
ഏതത്സത്യപരിജ്ഞാനം യസ്യോത്പന്നമഖണ്ഡിതമ് .
ന തസ്യ പഞ്ചഭൂതാനി ന ദൃശ്യദ്രഷ്ടൃവിഭ്രമഃ .. 48
തദാ മയൈവം ശുദ്ധേന തത്കൃതം ബ്രഹ്മരൂപിണാ .
ബ്രഹ്മരൂപാദൃതേ കിംചിദേതത്കർതുർന യുജ്യതേ .. 49
യദാ സർവമിദം ദൃശ്യം ജാതം ബ്രഹ്മ നിരാമയമ് .
തദാ ബ്രഹ്മപദസ്ഥേന മയാത്മൈവൈവമീക്ഷിതഃ .. 6.2.91.50
യദാ പുനരഹം പഞ്ചഭൂതാനീത്യേവ ഭാസയൻ .
ഭവാമി ജഡ ഏവാഹം തദാ ചേതാമി കിം കില .. 51
സുപ്തോഽസ്മീതി ദൃഢം ഭാവം ബുദ്ധവാംശ്ചേതനോഽപി സൻ .
നൈദ്രമേ-വൈ+ത്യലം ജാ+ഡ്യം ലസച്ചേതതി കിംചന .. 52
യസ്തു ജ്ഞാനപ്രബുദ്ധാത്മാ ദേഹസ്തസ്യാധിഭൗതികഃ .
ശാമ്യത്യുദേതി വിമലോ ബോധാത്മൈവാതിവാഹികഃ .. 53
ആതിവാഹികദേഹേന തേന ബോധാത്മനാണുനാ .
ബൃഹതാ വാ യഥാകാമം നിർവാണാത്മാവതിഷ്ഠതേ .. 54
ബോധദേഹേന ഹൃദയം ശിലാനാമപ്യഭേദിനാമ് .
പ്രവിശ്യാശു വിനിര്യാതി യാതി പാതാലമമ്ബരമ് .. 55
തസ്മാന്മയാ പുരാ രാമ ബോധദേഹേന തത്തദാ .
തഥാ കൃതമനന്തേന ചിന്മയവ്യോമരൂപിണാ .. 56
വജ്രപാഷാണപാതാലനഭോമ്ബരഗമാഗമാൻ .
കുർവതസ്താദൃശസ്യാശു ന വിഘ്ന ഉപജായതേ .. 57

ബോധമാത്രശരീരേണ യാവദാസ്തേ ജഡേഷ്വസൗ .
പദാർഥേഷു തഥാഭൂതസ്താവത്തത്രാവതിഷ്ഠതേ .. 58
സ്വേച്ഛയൈവ ചലിത്വാഥ തതോ/ന്യത്ര പ്രയാതി ചേത് .
തച്ചൈവ സ്ഥിതിം യാതി തത്തഥൈവാഗതിര്യഥാ .. 59
ബോധമാത്രം വിദുർദേഹമാതിവാഹികമവ്യയമ് .
ഇദാനീം ത്വം തമേവേഹ ബുധ്യോ/നുഭവസി സ്വയമ് .. 6.2.91.60
ചിന്മാത്രവ്യോമരൂപോ/സ്മീത്യർകാദാവിതി ബോധതഃ .
ആത്മൈവാസ്തമുപാനീതഃ സന്നേവാസന്നിവാത്മനാ .. 61
സ്ഥിതം സ്വപ്നാദിജഗതി തമസേവാസതേവ ച .
ആവൃതേനേവ വാന്യാസാമലഭ്യേന സതാ ദൃശമ് .. 62
തരങ്ഗലേഖയാങ്ഗാരസരിതഃ സ്വാങ്ഗലഗ്നയാ .
മനോരാജ്യശ്രിയേവാശുക് പ്രോത്പന്നസ്തദ്വദേഹയാ .. 63
കജ്ജലാലികയാ വഹ്നിവിപിനം പുഷ്പശോഭയാ .
ഫുല്ലസ്ഥലാമ്ബുജാകാരം കിംശുകാശോകരൂപയാ .. 64
വിത-താരം/ഭയാ+പ്യുച്ചൈർജ്വാലാ+ജ്വലതയേ+ദ്ധയാ .
ഉപോത്ഥായാങ്ഗ ഗലിതം ഖലലക്ഷ്മ്യേവ ലീലയാ .. 65

തേജസ്തയാപി പരമാണുകണോദരേ/പി
ദൃഷ്ടേത്ഥമേവമിഹ രാമ മയാ ജഗച്ഛ്രീഃ .
അന്യാ ച സാ ന ച ചിദമ്ബരതഃ പരസ്മാ-
ത്സ്വപ്നേ പുരാചലഗണോ/ത്ര നിദർശനം വഃ .. 66

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പാഷാണോപാഖ്യാനേ തൈജസ-ജഗ+ദ്വർണനം
നാമൈക-നവതി-തമഃ സർഗഃ .. 91 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
23.12.2023